

ELEŞTİREL DÜŞÜNMENİN ÖĞRETİMİ

Araştırma Makalesi / Research Article

Çalışkan, M. (2019). Eleştirel Düşünmenin Öğretimi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(1), 114-134.

Geliş Tarihi: 25.03.2019

Kabul Tarihi: 13.06.2019

E-ISSN: 2149-3871

Doç. Dr. Muhittin ÇALIŞKAN
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi,
Eğitim Bilimleri Bölümü
mcalisikan@erbakan.edu.tr
ORCID No: 0000-0002-2341-0710

ÖZ

Birçok felsefeye göre, eleştirel düşünme, eğitimin özsel amaçları arasında olmalıdır. Çünkü eleştirel düşünme yeteneğine sahip öğrenciler, kendilerini her türlü aşılardan koruyarak, daha sağlam ve daha iyi bir şekilde öğrenebilirler, öğrendiklerini daha iyi özümseyip hayatlarına uygulayabilirler. Eleştirel düşünme fikir ayrılığına düşüldüğünde bir uzlaşma ulaşmak için en iyi yoldur, entelektüel tutumu ifade eder, günlük hayatta kullanılan bilimsel yöntemdir. Eleştirel düşünen bir bireyin özellikleri dikkate alındığında böyle bireylerin hem kendilerine hem de topluma sağlayacağı katkılar açıkça görülebilir. Bu katkılar eleştirel düşünmenin önemini ifade eder. Bu öneminden dolayı, bu çalışmada, önce eleştirel düşünme tanımlanmaya çalışıldı. Eleştirel düşünme ve felsefe arasındaki ilişki ele alındı. Eleştirel düşünme becerisinin kazandırılması için ailelere ve öğretmenlere bazı önerilerde bulunuldu. Ardından Ivie tarafından önerilen “eleştirel düşünme öğretim modeli” açıklandı. Yazar, bu modeli, derslerinde, seminerlerinde, görüşmelerinde uygun durumlar oluştuğunda uygulamıştır. Bu yazıda bu uygulamalardan üç örnek verildi. Bu örnekler üzerinden bir sonuca ulaşılmaya çalışıldı. Böylelikle, okurun, eleştirel düşünme becerisinin nasıl kazandırılabilceğine yönelik fikirler edinebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Düşünme, Eleştirel Düşünmenin Öğretimi, Çocuklarla Felsefe.

TEACHING CRITICAL THINKING

ABSTRACT

According to many philosophers, critical thinking must be among the essential aims of education because students with the ability to think critically can learn steadily and better by protecting themselves from any kind of external factors, they can better internalize what they learn and apply it to their lives. Critical

thinking is the best way to reach a compromise when there is a disagreement, it expresses intellectual attitude and is the scientific method used in daily life. Considering the characteristics of an individual with critical thinking skills, contribution of such individuals to both themselves and society can be observed clearly. The contribution highlights the importance of critical thinking. Because of this importance, it was first attempted to define critical thinking. The relationship between critical thinking and philosophy was discussed. Some suggestions were made to families and teachers to gain critical thinking skills. Then, “a model for teaching critical thinking” proposed by Ivie was explained. Ivie applied this model to his lectures, seminars and interviews. In this article, three examples of these applications were given. An attempt was made to reach a conclusion through these examples. Thus, it is thought that the reader will be able to gain ideas on how to develop critical thinking skills.

Keywords: Critical Thinking, Teaching Critical Thinking, Philosophizing with Children.

1. GİRİŞ

Birçok felsefeye göre, eleştirel düşünme, eğitimin özsel (asli veya bireysel) amaçları arasında olmalıdır. Örneğin, analitik filozoflar, eleştirel düşünmeye, eğitimin amaçları arasında en baş sıralarda yer verir. Yani, binlerce yıl öncesinde de bugün olduğu gibi eleştirel düşünme önemliydi. Eleştirel düşünmenin 21. yüzyıl yetkinlikleri arasında yer alması, öneminin gelecekte de devam edeceğini gösteriyor. Peki, nedir eleştirel düşünmeyi bu kadar önemli kılan? Eleştirel düşünmenin değerini ifade eden birçok durum var. Bunlardan hemen aklımıza gelenleri şöyle sıralayabiliriz: Bir; ahlaki bir meselede fikir ayrılığına düşülmesi durumunda, bir uzlaşma ulaşmak için; o duruma ilişkin olguları bulmak ve irdellemek, mümkün olduğu kadar duyguları, önyargıları ve hem bireylerin hem de emsal grupların meseleye bakışta izlediği alışılmış yolu bir kenara bırakmak en umut verici çalışma tarzıdır. Bir kişi bir şeyin yanlışlığına ve doğruluğuna yalnızca bunu böyle hissettiği için karar verdiğinde yaşanan birinci güçlük, o kişiyle iletişim kurma ve tartışmanın neredeyse imkânsız olmasından gelmektedir (Billington, 2011). İki; eleştirel düşünme rasyonalite ile yakından ilişkilidir. O, başka her şey bir yana açık fikirli olma, öne sürülen iddiaların temellerini soruşturma, önyargılardan ve klişelerden uzak durma, ben merkezli kabullerden sakınma, düşüncelerini mantık kurallarına sadık kalarak ve sağlam bir şekilde temellendirerek öne sürme benzeri özelliklerden oluşan entelektüel tutumu ifade eder. Öte yandan eleştirel düşünmenin, eğitimin sadece amacı değil, fakat zorunlu koşulu olduğuna da söylemek gerekir. O, gerçek eğitimin önemli bir koşuludur, çünkü eleştirel düşünebilme yeteneğine sahip öğrenciler, kendilerini her türlü aşılardan koruyarak, daha sağlam ve daha iyi bir şekilde öğrenebilirler; öğrendiklerini daha iyi

özümseyip hayatlarına uygulayabilirler. Eleştirel düşünme, aynı zamanda hakiki eğitimin temel amaçlarından biridir. Gerçekten de eğitimin, amacına ancak eğitim yoluyla eleştirel zihniyete sahip insanlar yetiştirildiği zaman ulaştığı kabul edilir. Zira eleştirel düşünme özelliğine sahip insanlar söz konusu düşünmeye özgü ilkeleri hem özel hayatlarına hem de sahip oldukları mesleki bilgilere uygulamak suretiyle daha iyi bir yurttaş olabildikleri gibi, işlerinde de daha başarılı olup içinde yaşadıkları topluma daha iyi katkılar yapabilirler. Aldıkları eğitim sayesinde, kritik zihniyete sahip olan insanlar, başkalarıyla empati kurmayı, farklı düşüncelere saygı göstermeyi, meselelere çok yönlü bakmayı, geliştirilen stratejileri ve politikaları sorgulamayı başardıkları için, açık toplumun dolayısıyla demokrasinin gelişimine katkıda bulunurlar (Cevizci, 2015). Üç; eleştirel düşünme günlük hayatta kullanılan bilimsel yöntemdir. Bu listeyi uzatmak mümkündür.

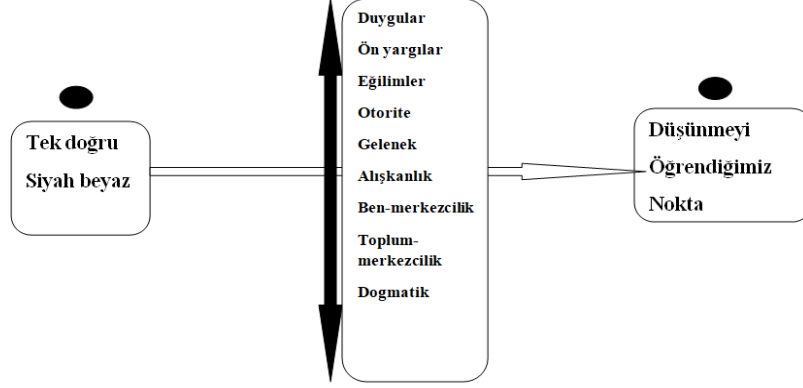
Bu yazıda önce eleştirel düşünmenin tanımı verilecek, felsefe ve eleştirel düşünme arasındaki ilişkiye kısaca değinilecektir. Daha sonra eleştirel düşünme becerisinin kazandırılması için ailelere ve öğretmenlere bazı önerilerde bulunulacaktır. Son olarak eleştirel düşünmenin öğretiminde kullanılabilir Ivie (2001) tarafından önerilen bir model açıklanacaktır. Bu modelin uygulandığı etkinlikler paylaşılacak, bu örneklerden yola çıkarak bir sonuca ulaşılmaya çalışılacaktır.

2. ELEŞTİREL DÜŞÜNME

Bu başlıkta eleştirel düşünmenin tanımı ve eleştirel düşünen bireyin özellikleri ve eleştirel düşünmenin önemi ele alınacaktır.

Bütün eğitim kademeleri öğrenciye iki şeyi öğretmekten ibarettir. Birincisi dersin konusu ve içeriğidir (Ne düşünülecek?). İkincisi ise konuyu anlamının ve değerlendirmenin doğru yolunu öğretmektir (Nasıl düşünülecek?). Bu ikincisi eleştirel düşünmedir ki, eğitimciler ders konusu hakkında öğrencilerin nasıl düşünecekleri, onu nasıl anlayacakları ve değerlendirecekleri konusunda yetersiz kalmaktadır. Eleştirel düşünme, geçerli ve güvenilir bilgi edinme uğraşında doğru düşünme anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle, neye inanacağına veya ne yapacağına karar vermeye odaklanan makul, yansıtıcı, sorumlu ve becerikli düşünmedir (Schafersman, 1991).

Eleştirel düşünme; olaylara tek doğru, siyah-beyaz baktığımız noktadan düşünmeyi öğrendiğimiz noktaya ulaşabilmektedir. Bu süreç Şekil 1'de ifade edilmeye çalışılmıştır.

Şekil 1. Eleştirel Düşünme Süreci

Şekil 1’de görüldüğü gibi olayları tek doğru, siyah-beyaz gördüğümüz noktadan düşünmeyi öğrendiğimiz noktaya gelebilmek için aşılması gereken güçlü engeller vardır. Bunlar; duygularımız, ön yargılarımız, eğilimlerimiz, otoritenin gücü, gelenekler, alışkanlıklar, ben-merkezcilik ve toplum-merkezcilik, dogmatik düşüncelerdir. Düşünme sürecinde bu engeller aşıldığında eleştirel düşünmenin başladığını söyleyebiliriz. Bu engelleri aşabilmek önemlidir ancak tek başına yeterli değildir. Zira Cevizci’ye (2015) göre, eleştirel düşünme her şeyden önce hemen her alanda problem görebilmeyi, soru sormayı, söz konusu problem ve soruları olabilecek en açık şekilde ifade etmeyi ihtiva eder. Eleştirel düşünme, problemler için işe yarar veya doğru çözümler bulmaya çalışmayı, bu uğurda uygun bilgileri bir araya getirip tartışmayı, söz konusu bilgileri yorumlamada, hem sağlam deliller aramayı hem de soyut fikirleri etkin bir şekilde kullanmayı gerekli kılar. Onda, bütün bu süreçler boyunca ve özellikle de iyi temellendirilmiş sonuçlara, sağlam akıl yürütmelere dayalı çözümlere ulaşırken, düşüncelerin uygun ölçütlerle ve karşı argümanlarla sınanması söz konusu olur. Yine Cevizci’ye (2015) göre, eleştirel düşünen kişi, her şeyden önce hemen herkesin bilinçaltına kök salmış önyargıları veya kör noktaları olduğunu bilerek, yanılabilirliğini peşinen kabul eden ve dolaysızla istinasız hiçbir şeyi mutlaklaştırmayan kişidir. Eleştirel düşünmenin bu boyutu, kişiden kibirli, anlayışsız, hoşgörüsüz, sonuçlara ilgisiz, yeni bilgilere kayıtsız ve hüküm verirken tedbirsiz biri olmak yerine; araştırmacı ve hakikati arayan, açık fikirli, gerçeğe saygılı, akla güvenen, delillere karşı tarafsız, tedbirli, analitik düşünen ve sistematik biri olmasını ister.

Gündoğdu (2009), eleştirel düşünme literatüründe bir tanım karmaşası ve sorunu olduğunu ifade eder. Ona göre, her disiplin ve

araştırmacı kendi ilgi alanını merkeze aldığından hem birbirinden farklı birçok eleştirel düşünme tanımı ortaya çıkmakta hem de bu tanımlar indirgemeci olmaktadır. Eleştirel düşünme elbette aktif öğrenmeye dayalı, çoklu zekâyı kullanan, yöntemli, mantıklı, problem çözen ve yaratıcı bir düşünmedir. Fakat eleştirel düşünme tek başına bunlardan birisine indirgenemez. Gündoğdu (2009), “eleştirel düşünme ve eleştirel düşünme öğretimine dair bazı yanlışları” ele aldığı kapsamlı çalışmasında, indirgemeci olmayan ve birçok disiplin için kullanılabilir olan kapsayıcı bir eleştirel düşünme tanımı vermeyi denemiştir. Bu tanıma göre; “Eleştirel düşünme, herhangi bir konu, olgu ve fikir üzerinde açıklık-seçiklik, tutarlılık, mantıklılık, şüphecilik ve doğru akıl yürütme gibi bazı ölçüt ve yöntemleri esas alarak; doğru olmayan düşünme biçimlerini tanıyan, kanıtlara ve sonuçlara önem veren araştırma temelli daha derin bir düşünme eğilimi, tutumu ve becerisi sergileyen, böylelikle de sadece herhangi bir sonuca değil ama tutarlı, makul sonuçlara ve yargılara ulaşmayı amaçlayan, hem problem çözme hem de problem görme kapasitesi sayesinde, kendi düşünme sürecini sürekli denetim altında tutarak değişmeye ve kendi kendini düzeltmeye açık olan bir düşünmedir (Gündoğdu, 2009: 63).

Bu tanımlardan yola çıkarak eleştirel düşünen bir bireyin bazı özellikleri şu şekilde sıralanabilir. Eleştirel düşünen bir birey uygun sorular sorabilir, kaynakların güvenilirliğini sorgular, bilgiyi etkili ve yaratıcı bir biçimde sınıflandırabilir, mantıklı usavurumlar yapabilir ve geçerli bilgi elde edebilir (Schafersman, 1991). Bu özellikler bilimsel yöntemle vurgu yapmaktadır. Schafersman’a (1991) göre, eleştirel düşünme günlük yaşamda kullanılan bilimsel yöntemdir. Eleştirel düşünme sürecinde; bir soru tanımlanır, hipotez kurulur, veriler araştırılır ve elde edilir, hipotez mantıksal olarak test edilir ve değerlendirilir, sonuçlardan güvenilir kararlara varılır. Bilimsel incelemenin bütün becerileri eleştirel düşünme ile eşleşmektedir. Bu yüzden eleştirel düşünme, özel olarak bilimsel konu alanlarından ve çabalarından daha çok günlük hayatta kullanılan bilimsel yöntemdir. Yani eleştirel düşünen birey, günlük yaşamında bilimsel yöntemi kullanan biridir. Gündoğdu’ya (2009) göre, eleştirel düşünen bir birey, hoşlanmadığı bir sonucu destekleyecek kanıtları göz ardı etmez, sadece duygulardan hareketle acele ve rastgele kararlar vermez.

Eleştirel düşünen bir bireyin özellikleri dikkate alındığında eleştirel düşünebilen bireylerin hem kendilerine hem de topluma sağlayacağı katkılar açıkça görülebilir. Bu katkılar eleştirel düşünmenin önemini ifade eder. Onun önemi Gündoğdu’nun (2009) ifadeleri ile özetlenebilir: “Bir toplumda, eleştirel düşünme olmadan, hem bilimin ve doğru bilginin hem de hoşgörünün ve demokrasinin elde edilmesini ummak pek mümkün değildir”.

3. FELSEFE VE ELEŞTİREL DÜŞÜNME

Felsefe ile eleştirel düşünme arasında sıkı bir ilişki vardır. Bir başka ifade ile “Felsefi düşünen eleştirel düşünürdür ya da eleştirel düşünen felsefi düşünürdür.” denilebilir. Bir düşünme eylemi; “büyük soruları” cevaplamak amacı ile derinlemesine, sistematik ve spekülâtif; düşünme süreci sonucunda elde edilen bilgi eleştirel düşünmenin ürünü ise bu düşünme felsefi düşünmedir, böyle düşünen birey felsefe yapıyordur. Büyük sorular üzerine düşünme, derinlemesine, sistematik ve spekülâtif düşünme, eleştirel düşünme ürünü bilgi felsefi düşünmenin temel özellikleridir. Felsefe olaylara ve olgulara daha derinlemesine bakarak ve sorgulayarak yaşanır. Bunun sonucunda eleştirel düşünme ürünü bilgi elde edilir. Eğer elde edilen bilgi duyguların, eğilimlerin, ön yargıların, ideolojilerin ürünü ise felsefenin yaşanmadığı söylenebilir. Felsefi düşünen birey; olaylara siyah – beyaz bakmaz, tek doğrusu yoktur. Duygularından, eğilimlerinden ve önyargılarından sıyrılmıştır, yani eleştirel bir bakış açısına sahiptir. Lone’ye (2017) göre, felsefe, düşüncelerimizin ve davranışlarımızın altında yatan ve kesin bir sona yerleştirelemeyen sorulara odaklandığı için sabit inanç ve önyargılardan ziyade, nedenlere ve analizlere dayalı iddiaları değerlendirmeyi gerektirir.

Akın-Şahin ve Tunca’ya (2015) göre, felsefenin kurallarını-kaygılarını tanımadan, felsefenin yöntemlerine başvurmadan, felsefi tutuma ilişkin farkındalık yaratmadan eleştirel düşünen bireyler yetiştirmek güçtür. Felsefenin kural, yöntem, ilke ve kaygılarının, öğrencilerde düşünmenin geliştirilmesiyle doğrudan ilişkili olduğu dikkate alındığında, eleştirel düşünmeyi merkezine almayan bir felsefe eğitimi ya da felsefi tutumu merkezine almayan bir eleştirel düşünme eğitimi gerçek hedefine ulaşamaz. Alanyazında eleştirel düşünme becerileri ve eğilimlerine ilişkin sınıflamalar ile felsefede kullanılan kural ve yöntemler, felsefenin kaygıları ve sorumlulukları dikkate alındığında, felsefenin unsurlarının, bireylerin eleştirel düşünmelerini geliştirmeyle doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir. Felsefe ile eleştirel düşünme kavramlarının kesişim kümesinde yer alan bu unsurlar, “akla dayalı olma; anlamı irdeleme; yansıtıcı düşünme; bilgelik sevgisi – alçakgönüllük; hayret, merak ve kuşku; açıklık, sistematiklik, tutarlılık ve bütünsellik; analiz ve sentez; soru sorma; alternatif arama - doğruyu arama; bilginin kaynağını sorgulama; gerekçeler sunma; önermeler kurma ve çıkarımlarda bulunma; mantıktır” (Akın-Şahin ve Tunca, 2015: 197-198).

Felsefenin tanımlarından biri “bilgelik sevgisi olarak felsefe” tanımıdır. Bilgelik, eylemlerinin hesabını verebilme, amaçlarına ilişkin sorgulayıcı bir kavrayış sahibi olmaktır. Bilgelik sevgisi olarak felsefe tanımı,

felsefenin eleştirel boyutuna gönderme yapar (Cevizci, 2015). “Felsefe ile eleştirel düşünme”, “bilge ile eleştirel düşünür” kavramları birbirleriyle yakından ilişkilidir. “Bilge” ve “eleştirel düşünür” olarak nitelenen bireylerin temelde aynı özelliklere sahip olması felsefe ile eleştirel düşünme arasında güçlü ilişkiye işaret etmektedir. Bu güçlü ilişkinin kaynağı, temelde felsefenin özelliklerinin, kurallarının, yöntemlerinin ya da kaygılarının eleştirel düşünmenin ilkeleri, eğilim ve becerileri ile benzeşmesidir (Alkın-Şahin ve Tunca, 2015: 203). Gündoğdu’ya (2009) göre, eleştirel düşünme, hem antik felsefede hem de İslam felsefesinde entelektüel erdemlerin başında gelen bilgelik erdeminden başka bir şey değildir.

Sonuç olarak eleştirel düşünür olabilmek için felsefenin yöntemlerini bilmenin, felsefi farkındalığa sahip olmanın ve felsefeyi yaşamının önemli olduğu söylenebilir. Felsefeyi yaşamak için de eleştirel düşünme becerisine sahip olmak gerekir. Felsefe yapmak eleştirel düşünme becerisine sahip olmakla, eleştirel düşünebilmek felsefe yapmakla mümkündür.

4. ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİSİNİ KAZANDIRMAK İÇİN BAZI ÖNERİLER

Bir önceki başlıkta eleştirel düşünür olabilmek için felsefenin yöntemlerini bilmenin, felsefi farkındalığa sahip olmanın ve felsefeyi yaşamının önemli olduğu ifade edilmişti. Bu durumda ana babalara ve öğretmenlere düşenin “felsefenin yöntemlerini öğretmek, felsefi farkındalığı sağlamak ve çocuklarla felsefe yapmak” olduğunu söyleyebiliriz. Peki, bunları nasıl yapabiliriz? Jana Mohr Lone, “Filozof Çocuk” adlı kitabında çocuklarla felsefe yapmanın mümkün olduğunu ve bunun ne kadar eğlendirici, bilgi açısından doyurucu olduğunu anlatıyor. Bu başlıkta öncelikle onun bazı önerilerine yer verilmiştir.

Biz yetişkinler, çocukların ve gençlerin deneyimlerini, hislerini genellikle geçici ya da önemsiz görürüz. Ciddiye almayız. Onların düşüncelerini ilkel bulur ve yetişkin standartlarına ulaşması gerektiğini düşünürüz. Çocukların sorularına cevap vererek onları belirli bir kalıba sokmaya çalışırız. Böylelikle onların fikirlerini filtrelemiş oluruz. Çocuklar, sorularında, bilimsel ya da psikolojik bir cevap aramazlar. Bu yüzden, önemli olan herhangi bir cevap vermek değil, araştırmacı bir ruhla cevap vermektir. Bir çocuk soru sorduğunda, karşılıklı soru ve cevaplar derin bir sorgulamaya neden olursa, basit bir sorudan felsefi bir sohbet doğabilir. Örneğin, resimli kitapları ya da çocuk edebiyatından diğer kitapları okurken, bir sonraki doğal adımda çocuğumuza bu kitabın hangi soruları aklına getirdiğini sorabiliriz. Eğer hikâyeye felsefi anlamda ilginç geldiyse, şu soruları sorarak onun dikkatini çekebilirsiniz; “Birini arkadaşın yapan şey nedir?”, “Sonsuza kadar yaşamak ister miydin?”.

Felsefi sorgu, çocuklarla farklı iletişimlerde bulunma fırsatı sunar çünkü bu tarz sorular, soruyu soran kişinin kesin bir cevap beklemediği türden sorulardır. Aslında, üzerinde uzlaşmaya varılmış, cevapları olmayan (yani soruların felsefi olmasını sağlayan) sorulardır. Bu yüzden, çocuklarımızın sorularına felsefi sohbet için alan yaratabilecek yollarla cevap vermek konusunda rolümüzü değiştirmek zorundayız. Felsefe, nihai cevapları olmayan soruları içerdiği için bu tartışmalar yetişkinlerin “bilgi kaynağı” rolünde olmasını gerektirmez. Yetişkinler bir uzman değil onlarla birlikte araştıran biri olmalıdır.

Çocuğunuzla birlikte sorgulamanın anlamı tam olarak nedir? Temel olarak, çocuğun sorusuna bir cevap ya da bir tavsiye sunmak yerine, o soru üzerine düşünmek anlamına gelir. Çocuğunuz ne soruyor? Soruları dinlemek, felsefi sohbetin kapısını açar (Sayılar gerçek mi?) ve daha sonra bu soruyu hemen cevaplamaya kalkışmak yerine, çocuğumuzu bu soruyu sormaya teşvik eden şeyi ayırt ederek (Sadece sayıları düşünüyorum. Onları göremiyoruz ya da onlara dokunamıyoruz, buna rağmen gerçekler mi?) yanıt vermeliyiz. “Sence neden sayılar var?” ya da “Bir şeyin gerçek olması derken neyi kastediyorsun?” tarzında sorularla yönlendirebilirsiniz. Çocuğunuz size bir soru sorduğunda, aynı soruyu kendinize sorun: Acaba bir anlam mı arıyor, bir kavram ya da düşüncüyü derin bir şekilde anlamaya mı çalışıyor yoksa sadece basit bir cevap mı istiyor? “Saati nasıl söyleriz?” şeklinde bir soru muhtemelen zamanın doğasını tartışmaya davet eden türden bir soru değildir ama “Zaman nedir?” şeklinde sorulan bir soru buna örnek verilebilir.)

Şimdi, Lone'nin önerilerine bir örnek verelim:

Bir çocuğun babasına şu soruyu sorduğunu düşünelim: “Baba, biliyor musun, Amerika Ay’a hiç ayak basmamış, gitmemiş, bütün fotoğraflar stüdyoda çekilmiş.” Baba, bu soru karşısında iki tepki verebilir:

Birincisi ki bu tepkiyi vermemeli, şöyle düşünebilir: O daha çocuk. Düşünceleri yetişkin standartlarına ulaşmalı. Baba bu düşüncelerle hemen “bilgi kaynağı” ya da “uzman” rolüne bürünüp, ahkâm kesip, bu konudaki kendi düşüncelerimi ona aktarır. Böylece onu bir kalıba sokar, onun fikirlerini filtrelemiş olur.

İkincisi ki, bu tepkiyi vermeli, ona şunları söyleyebilir: Bu bilgiyi nereden duydun? Bir arkadaşın mı söyledi? Bir internet sayfasından okudun? İnternet sayfalarına güvenebilir miyiz, internet sayfasından okuduğumuz her bilgi doğru mu? Sen ne düşünüyorsun, neden böyle düşünüyorsun? Baba bu ve benzer soruları sorabilir, bu soruları cevaplaması için bir araştırma yapmasını isteyebilir.

Bu örnek eleştirel düşünme becerisini çocuklarımıza nasıl kazandırabileceğimiz konusunda bize fikir verebilir. Çocuğumuz ya da

öğrencimiz bize bir soru sorduğunda hemen uzman rolümüze bürünüp kendi düşüncelerimizi söylüyoruz. Böylelikle onlara sorgulama fırsatı vermiyoruz. Evde ya da derste uzman rolünden sıyrılıp birlikte sorgulamanın eleştirel düşünme için en azından bir başlangıç olduğunu söyleyebiliriz. Dewey'e göre, düşünme, belirsiz bir durum karşısında bir gereksinim doyurulmadığında başlar (Guttek, 2014). Buna göre, düşünme için belirsizlik yaratmak gerekir. Evde ya da sınıfta, çocuğun-öğrencinin sorularına cevap vermeyerek belirsizlik yaratılabilir. Cevap vermek yerine birlikte sorgulamak, felsefe yapma ya da eleştirel düşünme için fırsatlar yaratabilir.

Eleştirel düşünme için önemli bir değişken tutumdur. Gündoğdu'ya (2009) göre, eleştirel düşünme için gerekenler; eleştirel düşünme becerilerini bilme ve kullanma, eleştirel düşünmeyi engelleyen şeyleri tanıma ve bunlardan kaçınma ve eleştirel bir düşünür olma tutumunu benimsemedir. Bu üç gereklilik dikkate alındığında en önemlisinin tutum olduğu söylenebilir. Şöyle ki, birine eleştirel düşünme becerilerini ve eleştirel düşünmeyi engelleyen şeyleri öğretebilirsiniz. Ancak bu kişi eleştirel bir düşünür tutumuna sahip değilse eleştirel düşünme becerilerini kullanmaz dolayısıyla da eleştirel düşünmeyi engelleyen şeylerden de kaçınmamış olur. Bu durumda, “çocuklarımıza-öğrencilerimize eleştirel düşünür olma tutumunu nasıl kazandırabileceğimiz” sorusu akla gelir. Bu sorunun cevabı bir araştırma konusu olabilir. Şimdilik, çocukların-gençlerin eleştirel düşünmenin olumlu sonuçlarını gördükçe eleştirel bir düşünür olma tutumuna sahip olacaklarını söyleyebiliriz.

5. İVIE TARAFINDAN ÖNERİLEN ELEŞTİREL DÜŞÜNME ÖĞRETİM MODELİ

Burada, öncelikle, Ivie (2001) tarafından önerilen “eleştirel düşünme öğretim modeli” açıklanacak, daha sonra bu modelin uygulandığı örnekler verilecektir. Bu örnekler üzerinde değerlendirmeler yapılacaktır. Böylelikle, okurun, modelin eleştirel düşünme öğretiminde nasıl kullanılabileceğine yönelik fikirler edinebileceği düşünülmektedir.

Ivie (2001), altı adımdan oluşan bir model önermiştir.

Tablo 1: Eleştirel Düşünme Öğretim Modeli

ELEŞTİREL DÜŞÜNME ÖĞRETİM MODELİ		
Temel Soru		
Durum A	Durum B	Durum C
Önermeler	Önermeler	Önermeler

Kanıtlar	Kanıtlar	Kanıtlar
Varsayımlar	Varsayımlar	Varsayımlar
Metafor	Metafor	Metafor

Şekilde görüldüğü gibi, eleştirel düşünme öğretim modelinin ilk basamağı temel (merkezi) bir sorudur. Bu soru öğrencinin hayatta karşılaşılabileceği gerçek bir problemle ilgili olmalıdır. İkinci basamak durumlardır. Modelinin ikinci basamağı düşünüre farklı durumlar sunar. Bu basamakta temel soruyla ilgili öğrencinin seçenekler oluşturması beklenmektedir. Modelin üçüncü basamağında, her bir durum için öğrenciler tarafından önermeler yazılmalıdır. Önerme doğru olarak sunulan herhangi bir ifade veya iddiadan oluşur. Modelin dördüncü basamağı mantık ve kanıtları içerir. Öğrencilerden öneriler basamağında yazdıkları ifadeleri gerçek hayattan kanıtlar bulmaları istenir. Beşinci basamakta varsayımların belirlenmesi gerekir. Varsayımlar kanıtlarımızın temelinde yatan ön düşüncelerimizdir. Metafor, eleştirel düşünme modelinin son ve altıncı basamağıdır. Her karmaşık düşünce sisteminin merkezinde yer alan basit kök bir metafor vardır. Kök metaforlar soyut düşünce sistemimizi analiz etmek için faydalı araçlardır. Bu modele göre eleştirel düşünme; metafor, varsayımlar, kanıtlar ve önermeler arasındaki mantıklı ve tutarlı ilişkilerin farkında olabilmektir. Metaforu değiştirdiğimizde tüm teorik sistemimiz değişir.

Eleştirel düşünme öğretim modeli açıklandıktan sonra şimdi de birkaç örneği inceleyelim. Burada verilen örnekler, farklı seminerlerde, derslerde model açıklandıktan sonra yapılan grup çalışmalarından seçilen örneklerdir.

Birinci örnek, bir derste gerçekleştirilmiştir. Bu derste, öğrenciler, önce Nurettin Topçu'nun mektep, muallim, maarif konusundaki görüşlerini ifade ettiği "Türkiye'nin Maarif Davası" kitabını okumuşlardır. Kitap sınıfta tartışılmış, bütün sınıf Topçu'nun görüşlerine katılmış, ondan çok etkilenmiştir. Hemen ardından Ivan Illich'in "Okulsuz Toplum" adlı eseri okutulmuş ve tartışılmıştır. Sınıf Illich'in görüşlerinden de etkilenmiştir. Bir belirsizlik yaşamışlardır. Tam bu noktada, eleştirel düşünme öğretim modeli açıklanmış, bir uygulama yaptırılmıştır. Temel soru olarak "Birey ve toplum

için okul gerekli midir?" sorusu sorulmuştur. Temel soru, belirsizliğin olduğu bir durumla ilgili olmalıdır. Çünkü Dewey'e göre, düşünme belirsiz bir durum karşısında bir gereksinim doyurulmadığı durumda başlar (Gutek, 2014). Modelin ikinci basamağında, yani durumlar basamağında, temel soruyla ilgili öğrencinin seçenekler oluşturması beklenmektedir. Öğrenciler iki seçenek (durum) oluşturmuşlardır. Birincisi "okul gereklidir", ikincisi "gerekli değildir". Üçüncü basamakta her bir duruma ilişkin yazılan önermeler görülmektedir. Dördüncü basamakta, önermeler basamağında yazılan ifadeler gerçek hayattan kanıtlar yazılmıştır. Beşinci basamakta varsayımlar (kanıtların temelinde yatan düşünceler) belirlenmiştir. Son basamakta ise her bir duruma ilişkin metaforlar oluşturulmuştur.

Burada verilen örneğin elbette eksiklikleri vardır. Ancak böyle bir çalışmanın öğrencileri bilinçli bir araştırmaya, aktif bir düşünme sürecine, kanıtlar aramaya sevk ettiğini, otoritenin etkisinden (her iki yazarın görüşlerinden de çok etkilenmişti) kurtardığını söyleyebiliriz.

Bu model, yukarıdan aşağıya değil, soldan sağa ilerler. Yani önce birinci durum için önermeler-kanıtlar-varsayımlar-metafor yazılıp sonra aynı işlem ikinci durum için yapılmaz. Önce birinci durum için sonra ikinci durum için önermeler, önce birinci durum için sonra ikinci durum için kanıtlar yazılır, süreç bu şekilde ilerler.

Örnek 1

1) Temel Merkezi Soru: Birey ve toplum için okul gerekli midir?

2) Durumlar

Durum 1: Gereklidir

Durum 2: Gerekli Değildir

3) Öneriler

- Gelişen ailelerin çocuklarını emanet edeceği yer yok
- Ülkede aynı amaca bağlı bireyler yetişir.
- Fırsat eşitliği sağlanır.
- Belli bir plan dahilinde öğrenme kolaylaşır.
- Okul, toplum yapısına uygun bireyler yetiştirir.
- Okul, meslek edinme aracıdır.
- Ortak değerlendirme kriteri oluşturulur.

3) Öneriler

- Okul özgür düşüncüyü kısıtlar.
- Ailelerin fikirleri okulla çatışabilir.
- Okul, tek tip insan yetiştirir.
- Okul, hayal gücünü sınırlar.
- Gerçek hayat, okulda-ki gibi değildir.
- Okulda her çocukla ilgilenilmiyor.
- Okulda harcanan emek ve paranın karşılığı alınmıyor. İsael motivasyonu engeller.

4) Kanıtlar

- ABD'de ev okulları öğrenenlerin değerlendirilememesi

4) Kanıtlar

4) Kanıtlar

- Singapur, Finlandiya
Güney Kore
- Doğu ve Güneydoğu
çocukların okula gönderil-
memeleri ve başarısız
olmaları
- Ülkemizde okula
gitmemek cahillik
- Ünlülerden biri çocu-
ğunu okula gönderme-
yip kendisi eğitmiş, ama
diploması olmadığı için
ehliyet alamamış.

5) Varsayımlar

- Okul, kaliteli bireyler
yetiştirir.
- Okullara önem
veren ülkeler, teknoloji-
ye yön vermektedir.

4) Kanıtlar

- Sosyal medya, internet
- Özel ders alanlar daha
başarılı
- Çoğu bildiklerimizi informal
yolla öğreniriz. (Yemek yapma)
- Einstein, Bill Gates vb.

5) Varsayımlar

- Okulsuzluk, özgür bireylerin
yetişmesini sağlar.
- Gelenek, görenek, din
ve ahlaki değerler aca-
dan ailenin istediği bireyler
yetiştir.
- Okul seni istediği "sen"
yapar. Okulsuzluk da "sen"
istediğin "sen" olursun.

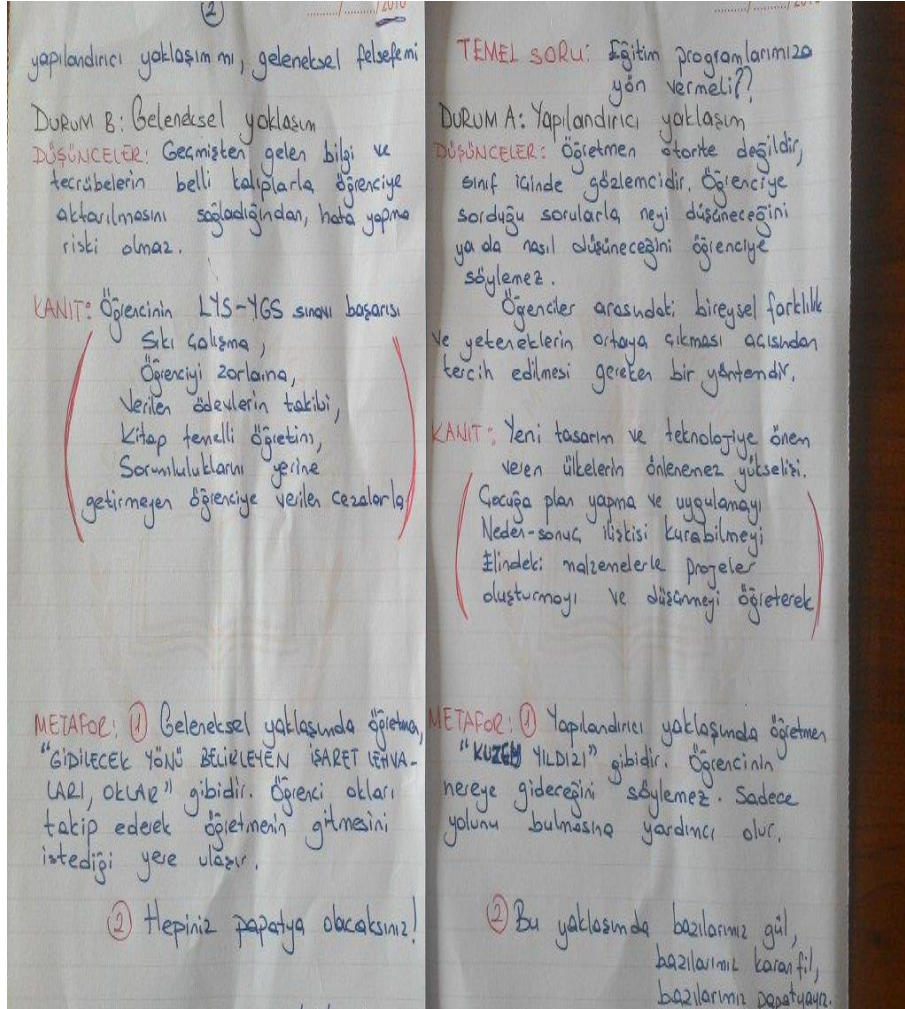
DERS :	TARİH : .....
KONU :	GÜN :

6) Metafor	6) Metafor.
- Okul bir sanat atölyesidir. Öğrenciler de atölyede işlenen sanat eserleridir.	- "Yarış arabasıdır. Ağırliklarından kurtulduğu için, süratle hedefe ulaştırır." - Öğrenci meyveye benzer. Tam olgunlaşmamış meyvelerle (suni) değil, dalında olgunlaşmalıdır.

Örnek 2

İkinci örnek bir seminer çalışmasında yapılan bir uygulamaya aittir. Öğretim programlarının revizyon çalışmaları seminerinde eğitim programının felsefi temelleri üzerinde durulmuştu. Katılımcıların birçoğu geleneksel felsefeleri savunmaktaydı ve diğerlerini şiddetle reddetmekteydiler. Yapılandırmacı felsefeyi savunanlar da (sayıları az) diğer felsefeleri reddediyorlardı. Eleştirel düşünme öğretim modeli açıklandıktan sonra gruplara şu soru sorulmuştur: "Eğitim programlarına yapılandırmacı yaklaşım mı, geleneksel felsefeler mi yön vermeli?"

Örnek 2 incelendiğinde önermelerin sunulmadığı, bunun yerine durumlarla ilgili düşüncelerin ifade edildiği görülmektedir. Kanıtlar ve metafor sunulmuş, varsayımlar ifade edilmemiştir. Buna rağmen çalışmanın durumlardan birini kutsamak yerine diğerini de dikkate almayı sağladığı söylenebilir. Sadece bu iki örnekte değil, burada verilmeyen diğer örneklerde de Ivie'in eleştirel düşünme öğretim modelindeki yer alan önermeler ve varsayımlar basamaklarına yer verilmediği görülmüştür. Bunun nedeni önerme, varsayım kavramlarının ne olduğunun tam olarak bilinmemesidir. Burada verilen her iki örnekte de önermenin, varsayımın, metaforun ne olduğu açıklanmıştır. Ancak yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buradan çıkarılacak sonuç, bu model uygulanmadan önce bu kavramlarla ilgili çok

sayıda pratik yapılmasının gerekli olduğudur. Sadece kavramların açıklanması ile yetinilmemelidir, farklı durumlar için yeter sayıda önerme ve varsayım örnekleri istenmelidir. Bu yorumlardan sonra önerme, varsayım (sayıltı) ve metafor ile ilgili kısa bir bilgi verilmesinin yerinde olacağı düşünülmüştür.

Önermeler, mantıksal akıl yürütme sürecinde anahtar öğelerdir. Bir önerme, bir durumun ya da ilişkinin mevcut olduğunu öne süren ya da iddia eden cümledir. Hem anlam ifade eder hem de ya doğru ya da yanlış olması gerekir. Örneğin “Bilim, tek geçerli bilme yoludur.”, “İnsanlar doğaları gereği bencil ve hırslıdır.”, “Güzellik, bakanın gözündedir.”, “Az gelişmiş ülkelerde şiddet yoluyla devrim hem gerekli hem arzu edilir bir şeydir.” gibi (Alkın-Şahin ve Tunca, 2015). Tüm düşünceler, açıkça belirtilmemiş ancak doğru olarak kabul edilen bazı sayıltılara dayanır. Bu sayıltıların doğruluğu, çıkarım, görüş açısı, değerlendirme vb. düşünmenin diğer boyutlarını etkiler (Doğanay, 2014, s. 336). Yani, varsayım, dünya hakkındaki görüşlerimizi ve hayatı yaşama şeklimizi yansıtır. Düşündüğümüz, söylediğimiz ve yaptığımız şeylerin arkasındaki incelenmemiş düşüncelerdir (Lone, 2017). Metafor ile kastedilen, bir şeyin (bir kavram, olgu veya olayın) başka bir şeye benzetilerek açıklanmasıdır (Oxford vd., 1998, akt. Saban, 2002). Metafor, bir bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu anlama ve açıklamada kullanabileceği güçlü bir zihinsel araçtır (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006). Ivie’e (2001) göre, her karmaşık düşünce sisteminin merkezinde yer alan basit kök bir metafor vardır. Kök metaforlar soyut düşünce sistemimizi analiz etmek için faydalı araçlardır.

Önerme, varsayım ve metafor ile ilgili kısa açıklamadan sonra eleştirel düşünme öğretim modelinin uygulandığı üçüncü bir örneğe geçelim. Üçüncü örnek, alan seçimi ile ilgili karar sürecinde olan bir lise öğrencisine aittir. Bilindiği gibi alan seçimi önemli ve zor bir karardır. Bireyin ve ailenin zihnini epeyce meşgul etmektedir. Karar otoritenin, toplumun eğilimlerinin ve ön yargıların etkisiyle verilmektedir. Karar sürecinde olan bir öğrenciye eleştirel düşünme öğretim modeli açıklanmış, modeldeki basamaklara göre “Hangi alanı seçmeliyim?” sorusu sorulmuştur. Bu soruyu basamaklara göre düşünmesi ve cevaplaması istenmiştir. Öğrencinin düşünme süreci örnek 3’te verilmiştir. Örnekte öğrencinin aslında eşit ağırlık alanını istediğini, kendini o alana ait hissettiğini görmekteyiz. Ancak otoritenin, toplumun eğilimlerinin ve önyargıların etkisi ile fen alanını da seçmeyi düşündüğünü görmekteyiz. Eğer öğrenci fen alanını seçerse bu karar eleştirel düşünmenin bir ürünü değil, otoritenin, eğilimlerin bir kararı olacaktır. Bu şekilde bir düşünme çalışmasının ona baskılardan kurtulmada yardım ettiği söylenebilir. Otorite, eğilimler, önyargıların onun B durumunu düşünmesini engellemiştir. Bu model B durumunu da düşünmesini sağlamıştır. Zaten öğrencinin metaforları bizim bu yorumumuzu desteklemektedir.

Örnek 3

Temel soru: Hangi alanı seçmeliyim?	
Durum A: Fen	Durum B: Eşit Ağırlık
Varsayımlar Sayısal seçtiğim için daha çok ilgi göreceğim. Okulda sayısal olduğum için daha yüksek görüleceğim. Benden beklenenler artacak. Statüsü daha yüksek meslekler seçme hakkım olacak.	Varsayımlar Edebiyatı zevkle çalışacağım. Okunacak kitaplar olacak, Mai ve Siyah gibi. Bu beni heyecanlandırıyor. Okulun ilk beşinde olacağım ve ödül töreninde ödül alacağım. Daha iyi üniversitelerde okuma şansım artacak. Kendimi ait hissedeceğim. İstediğim meslekler EA'da. Kendime güveneceğim.
Kanıtlar B. Ç. Kadın doğum doktoru. Uganda'ya gidiyor ve yardım ediyor. Evi, arabası, polikliniği harika. R. S. MF seçti, tıp kazandı.	Kanıtlar İnstagramda takip ettiğim kişilerden biri EA'da kendini iyi yetiştirmiş, İstanbul Hukuk'ta okuyor. Y. K. yine instagramda takip ettiğim kişilerden biri. EA seçti, hukuk istiyordu. Türkiye 509. oldu. F.A. başarılı bir avukat. Kitaplar yazıyor. Yurtdışında bile tanınıyor.
Metafor Yıkıldı yıkılacak bir bina gibi.	Metafor Uçuşa geçmiş uçak gibi.
Not: Öğrencinin örnek verdiği kişilerin adlarının ve soyadlarının ilk harfleri verilmiştir. Öğrencinin kendi el yazısı ile yazdığı etkinliğin resmi net olmadığından etkinliğin aynısı burada yazılı olarak verilmiştir.	

6. SONUÇ

Eleştirel düşünme becerisinin öğretiminde kullanılacak birçok yöntem vardır. Bu bölümde eleştirel düşünme becerisini kazandırmak için bazı öneriler ve bir model (Ivie, 2001) sunulmuştur. Önerilerin ve modelin nasıl uygulanabileceğine ilişkin örnekler verilmiştir.

Çocuklarımıza ve öğrencilerimize eleştirel düşünme becerisinin kazandırmanın yolu onlarla felsefe yapmaktan geçmektedir. Bilinen bir sözü burada hatırlatmakta fayda var: Felsefe yapmak filozofların görüşlerini sıralamak değil sorgulama ve tartışmadır. Çocuklarımızla ve

öğrencilerimizle yapacağımız sorgulamalar eleştirel düşünme için bir başlangıç olabilir. Yeter ki onlar bir soru sorduğunda “uzman” ya da “bilgi kaynağı” rolümüzden sıyrılabilelim, görüşlerini önemseyelim.

Ivei'nin modeli derslerde hem eleştirel düşünme becerisini kazandırmak için hem de bir öğretim yöntemi olarak kullanılabilir. Uygun konularda hem amaç hem de araç olabilir. Bu modelin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için önermenin, varsayımın, metaforun ne olduğu açıklanmalı ve pratikler yaptırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Alkın-Şahin, S. ve Tunca, N. (2015). Felsefe ve Eleştirel Düşünme. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 192-206.
- Billington, R. (2011). *Feseşeyi Yaşamak – Ahlak Düşüncesine Giriş*, (Çev.) Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı.
- Black, S. (2005). Teaching Students to Think Critically. *The Education Digest*, 70(6), 42-47.
- Cevizci, A. (2015). *Felsefeye giriş*, İstanbul: Say Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2014). Üst Düzey Düşünme Becerilerinin Öğretimi, Ahmet Doğanay (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, 9. Baskı, (s. 303-356), Ankara: Pegem Akademi.
- Hesapçioğlu, M. ve Akdağ, B. (2007). Eğitimin Felsefi Temelleri, Musa Gürsel ve Muhsin Hesapçioğlu (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş*, 3. Baskı, (s. 183-217), Konya: Eğitim Kitabevi.
- Gutok, G. L. (2014). *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*, (Çev.) Nesrin Kale, Ankara: Ütopya.
- Gündoğdu, H. (2009). Eleştirel Düşünme ve Eleştirel Düşünme Öğretimine Dair Bazı Yanılığlar. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 57-74.
- Ivie, S. D. (2001). Metaphor: A Model for Teaching Critical Thinking. *Contemporary Education*, 72(1), 18-22.
- Lone, J. M. (2017). *Filozof Çocuk*, (Çev.) Gülsün Arıkan, İstanbul: Sola Yayınları.
- Saban, A. (2002). Sınıf Öğretmeni Adaylarının İlkokula İlişkin En Çok Hatırladıkları ve En Çok Tercih Ettikleri Metaforlar. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 1(2), 211-223.
- Saban, A., Koçbeker, B. N. ve Saban, A. (2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(2), 461-522.
- Schafersman, S. D. (1991). An Introduction To Critical Thinking. Retrieved 03January 2018 from <http://facultycenter.ischool.syr.edu/wp-content/uploads/2012/02/Critical-Thinking.pdf>. 03.01.2018

EXTENDED SUMMARY

Purpose

All education levels consist of teaching two different things to the student. The first is the subject matter and the content of the course (what to think?). The second is to teach the correct way to understand and evaluate this subject matter (how to think?). The second is critical thinking that the educators are insufficient about how the students think, understand and evaluate the subject. Critical thinking means correct thinking in trying to obtain valid and reliable information. In other words, it is reasonable, reflective, responsible and skilful thinking that focuses on deciding what to believe or do (Schafersman, 1991).

Critical thinking means reaching the point where we learn to think about from the point where we perceive things only as black and white. There are strong obstacles that must be overcome in order to come to the point where we learn to think from the point where we perceive things as the only true, black and white. These are our emotions, prejudices, tendencies, power of authority, traditions, habits, egocentrism, sociocentrism and dogmatic thoughts. When these obstacles are overcome in the process of thinking, we can argue that critical thinking starts. Considering the characteristics of an individual with critical thinking skills, the contribution of such individuals to both themselves and society can be observed clearly. The contribution highlights the importance of critical thinking.

It was first attempted to define critical thinking in this study. The relationship between critical thinking and philosophy was discussed. Some suggestions were made to families and teachers to gain critical thinking skills. Then, “a model for teaching critical thinking” proposed by Ivie (2001) was explained. Ivie applied this model to his lectures, seminars and interviews. In this article, three examples of these applications were given. An attempt was made to reach a conclusion through these examples. Thus, it is thought that the reader will be able to gain ideas on how to develop critical thinking skills.

Methodology

In this study, literature review was conducted in order to define critical thinking, to examine the relationship between philosophy and critical thinking and to make recommendations to families and teachers.

The study examples of Ivie’s (2001) model were presented in this study. Ivie proposed a model consisting of six levels. According to Critical Thinking Model, the first level is a Central Question. The Central Question should deal with a genuine problem that a student may encounter in life. The

second level is the position. The second level affords the thinker with different positions. The students are required to form positions related to the Central Question. When the names for the positions have been decided, a proposition which expresses each position must be written, which is the third level. A proposition may be any statement or assertion which is offered as being true. The fourth level calls for Reasoning and Evidence. Students are asked to find real-life evidence for their statements they have written on the proposition level. The fifth level calls for an examination of Assumptions. They are the presuppositions which underlie the reasoning and evidence. Metaphor is the sixth and final level on the Critical Thinking Model. There is a basic root metaphor underlying every complex system of thought. Root metaphors are useful tools for analyzing our abstract thought system. According to this model, critical thinking means being cognizant of the logical interrelationships that exist between Propositions, Reasoning and Evidence, Assumptions and underlying Metaphors.

Findings

When the application examples which were conducted according to Ivie's (2001) model for teaching critical thinking were analyzed, the following conclusions were drawn. In general, we could argue that these studies lead students to a conscious research, an active process of thinking, seeking evidence, and rescue them from the influence of authority. However, it was observed that there was difficulty in writing propositions and assumptions about situations. This is due to the fact that the proposition and assumption concepts are not known exactly. Therefore, it could be argued that it is necessary to do a lot of practice on these concepts before this model is implemented. It is not enough to give the explanation of the concepts and sufficient number of propositions and assumptions should be requested for different situations.

Conclusion and Discussion

There are many methods for teaching critical thinking skills. Some recommendations were given and a model (Ivie, 2001) was presented to gain critical thinking skills in this study. Examples of recommendations and how the model could be applied were given.

The way to equip our children and students with critical thinking skills is through philosophy. It's worth mentioning a saying here: The purpose of philosophy is not to sort out the views of philosophers, but to question and discuss. Our inquiries with our children and students could be a starting point for critical thinking. Our inquiries with our children and students can be a start for critical thinking as long as we can leave our roles as "a specialist" or "a source of information" and value their opinions when they ask a question.

Ivie's model can be used to gain critical thinking skills and as method of teaching. Appropriate subjects can be both goals and means. In order for this model to be used effectively, it should be explained what the proposition, assumption, metaphor are and practice should be made.